

ОГОРОДНИК В. Й.,
м. Донецьк

ДУХОВНА КРИЗА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ВИТОКИ, НАСЛІДКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Коли вчені та політики говорять про сучасну соціально-економічну ситуацію на Україні, то вважають своїм святим обов'язком підкреслити, що це наслідки комуністичного правління. І це правда (не англійські ж лейбористи правили країною всі ці роки). Але коли справа доходить до питання щодо духовності українського народу, української нації, то часто-густо можна почути: попри все український народ зберіг свою духовність. Вибачте, але це або політична кон'юнктура, або явна дурниця.

Велика історична «заслуга» більшовиків не в тому, що

вони під видом ССРСР врятували колишню Російську імперію, не в тому, що привели країну до страшної соціально-економічної кризи, точніше, не тільки і не стільки в цьому - «заслуга» більшовиків в тому, що за роки свого правління вони повністю зруйнували духовні підвалини, духовні засади народів колишнього. Більшовики дійсно створили «нового советского человека» і «советский народ», створили те, що О. Зінов'єв влучно назвав «гомо советікус». І це найбільш страшна та трагічна «заслуга» більшовиків за роки їх більш як сімдесятирічного правління.

Наслідком ми маємо людину із спотвореним світоглядом, викривленими цінностями та ідеалами, але коли такий спотворений світогляд у окремої людини, то де ж візьметься інший у народу, суспільства? Коли зараз нові більшовики кричать на своїх мітингах про занепад духовності, про те, що гроші стали основною цінністю сучасної людини в Україні і звинувачують в цьому всіх і вся - від демократів до націоналістів, - то вони просто не розуміють, що говорять. Справа не в тому, що люди думають про гроші, говорять про гроші, намагаються заробити якомога більше грошей - після суспільства, в якому гроші завдяки постійному товарному дефіциту були квазігрішми, це цілком природна реакція. Люди хочуть заробити гроші й витратити їх так, як їм хочеться, а не так, як цього хотіли б комуністи через списки для ударників, талони і т. д. Справа в тому, як гроші заробляються, а це вже цілком заслуга більшовиків, адже в цій країні ніколи не можна було чесно заробити стільки грошей, скільки людині потрібно. А тепер дивуємося, чому від найвищого чиновника до рядового громадянина найнадійнішим, найпростішим і найкраще освоєним способом «заробітку» є обман. Але це лише наочний приклад однієї з проблем, на якій спекулюють комуністи.

Набагато страшніше те, що духовна деградація суспільства, яка стосується усіх сфер суспільного життя, сприймається самими людьми як щось цілком звичайне і природне. На словах громадянин буде засуджувати усі негативні вчинки, наприклад, чиновника, але додасть, що на його (чиновника) місці так зробив би кожний. Неповага до чужої думки, якщо вона не збігається з твоєю, особливо, якщо ти начальник, до прав іншого - «мені можна, а тобі ні, бо я так хочу» - стала, на жаль, звичайним та масовим явищем в духовному житті нашого суспільства.

Зараз за відновлення духовності подають «відродження» традицій, але будь-якій хоч трохи освіченій людині зрозуміло, що традицією називають те, що збереглося, і в цьому ви-

падку гасла відродити традиції безглузді - не збереглося ані їх носіїв, ані умов, за яких вони функціонували. Все це (дворянство в Росії, козацтво на Україні) не може бути відродженим, бо вже належить історії, у кращому випадку, воно може бути відроджене як історичний фольклор, і в такому вигляді зберегтися для нащадків, а на даний момент це опереточні козаки і дворяни.

Те ж саме стосується християнства, яке, на думку поборників ідеї відродження «традицій», повинно замінити колишню комуністичну ідеологію. Для маси людей цей заборонений колись плід став просто модою, яка не потребує ні знань основ християнської віри, ні навіть самої віри. Щодо самих священників, то вони демонструють ту ж саму нетерпимість, закликаючи державу заборонити (в інтересах громадян, звичайно!) саму можливість вибору людиною тієї чи іншої конфесії.

Що ж чекає духовне життя України в майбутньому? Боюсь, що в найближчому майбутньому нічого позитивного. Звичайно, історія та час згодом все поставлять на свої місця, і з часом в нас буде нормальне, тобто ліберальне, демократичне суспільство, міцніше здорового глузду людини історія ще нічого не знала. Та зараз ми переживаємо ніщо інше, як початок накопичення капіталу, дикий капіталізм стає в нас ще страшнішим, бо спотворений соціально-економічним спадком більшовиків, і немає ніякої реальної надії, що духовна сфера суспільства буде якісно іншою, на жаль, вона буде відповідною. Правді треба дивитись в вічі, якою б гіркою вона не була.